

ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА

Всеукраїнський науково-виробничий журнал

3'2012 (29)

Зміст

I. Стратегія інноваційного розвитку економіки

Івахненко С.В. ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ УПРАВЛІННЯ ТА ГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ: ПРОБЛЕМИ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....	3
Прейгер Д.К., Собкевич О.В., Смелянова О.Ю. ПРІОРИТЕТИ РЕФОРМУВАННЯ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІСЛЯКРИЗОВОГО ВІДНОВЛЕННЯ.....	10
Лаврук В.В. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНОГО БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ГАЛУЗЕВОЇ СТРАТЕГІЇ.....	15
Ляшенко О.М., Бабій С.В. НОВІ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ.....	20
Журба І.О., Белов Б.О. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В АПК.....	25
Кочкодан В.Б., Мironova І.В. СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ І УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	28
Скупський Р.М. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ОБГРУНТУВАННЯ РОЛІ ДЕРЖАВИ У ФОРМУВАННІ СПРИЙНЯТЛИВОСТІ ЕКОНОМІКИ ДО ІННОВАЦІЙ.....	33
Квасній Л.Г. РОЛЬ БЮДЖЕТУВАННЯ В СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА.....	39
Кожухівська Р.Б. ТУРИЗМ В УКРАЇНІ: СТАН, ФАКТОРИ ТА ПЕРСПЕКТИВА РОЗВИТКУ.....	43

II. Підприємництво і менеджмент

Смоленюк А.П. ОСОБЛИВОСТІ ЛІЗИНГОВИХ ВІДНОСИН В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ.....	50
Соколова А.О. ВПЛИВ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЕКОНОМІЧНУ ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	55
Юкіш В.В. ВПЛИВ КРЕАТИВНОСТІ ТА ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА РОЗВИТОК ЛІДЕРСТВА МЕНЕДЖЕРА ПІДПРИЄМСТВА.....	58
Герасимів З.М. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	61
Гаража О.П. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ВИТРАТ НА ОСВОЄННЯ ТА ОБЛАШТУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ.....	65
Матвійчук Л.Ю. АНАЛІЗ НАПРЯМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ.....	68
Шквиря Н.О. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	71
Нагара М.Б., Обаранчук О.Б. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК КОУЧИНГУ ТА ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ НАВЧАННЯМ ПЕРСОНАЛУ: ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ.....	73
Остапенко Н.В. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	77
Галицький О.М. КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ М'ЯСОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ.....	81

III. Конкурентноздатність продукції і підприємств

Смоленюк П.С. ОБГРУНТУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВ.....	86
Басюріна Н.І. РОЛЬ ВЕЛИКОТОВАРНОГО ВИРОБНИЦТВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРОДОВОЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.....	93
Адаменко М.В. ОЦІНКА ІНЕРЦІЙНОСТІ ПОВЕДІНКИ ТА РЕАДАПТАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ПРИ ВПРОВАДЖЕННІ ІННОВАЦІЙ.....	96
Габор В.С. ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЕФЕКТИВНОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	101
Гурська І.С. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ.....	104
Чала Ю.В. СВІТОВИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ВІДНОСИН.....	108
Арнаут І.П. ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДХОДІВ ЩОДО ДЕФІНІЦІЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	111
Суска А.А. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ДІАГНОСТИКИ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА.....	115

IV. Економічна діагностика підприємства

Бондарчук Н.В., Васильєва Л.М., Павлова Г.Є. РЕФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ НА БАЗІ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	119
Ходаківська Л.О. ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ РОЗРАХУНОК В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ (НА ПРИКЛАДІ ВИРОБНИЧОГО КООПЕРАТИВУ).....	122
Клевець В.Б. ПРАКТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ КАФЕДРИ.....	125
Олійничук В.М. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ.....	132
Щирба М.Т. КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ.....	140

Засновники журналу:

Тернопільський інститут агропромислового виробництва НААН України, Приватне підприємство «Інститут економіки, технологій і підприємництва», Тернопільська обласна громадська організація «Сільськогосподарська дорадча служба «Агронаука»»

Головний редактор:

Стельмахук А.М., д.е.н., професор

Заступник головного редактора:

Пархомець М.К., д.е.н., професор

Відповідальний секретар:

Сава А.П., к.е.н., начальник відділу аграрної економіки ТІ АПВ НААН

Редакційна колегія:

Баланюк І.Ф., д.е.н., проф.
Березівський П.С., д.е.н., проф.
Біттер О.Г., д.е.н., проф.
Євдокименко В.К., д.е.н., проф.
Зінчук Т.О., д.е.н., проф.
Калінчик М.В., д.е.н., ст.н.с.
Малік М.Й., д.е.н., проф., академік НААН
Олійник Т.І., д.е.н., проф.
Свиноус І.В., д.е.н.
Шульський М.Г., д.е.н., проф.
Щурик М.В., д.е.н., проф.

Наукові редактори:

Бялковська Г.Д., к.е.н., ст.н.с.
Дутка Г.П., к.с.-г.н.
Пуцентейло П.Р., к.е.н., доцент
Сидорук Б.О., к.е.н.
Цуп В.І., к.с.-г.н., ст.н.с.
Шлійко А.В., к.с.-г.н., доцент
Яшук Т.С., к.с.-г.н.,

Рекомендовано до друку Вченою радою Тернопільського інституту агропромислового виробництва
НААН, протокол № 3
від 12.03. 2012 р.

Виходить 1 раз на місяць

Реєстраційне посвідчення
Серія KB № 11715-586P
від 08.08.2006 р.

Перереєстровано:
Реєстраційне посвідчення
Серія KB № 18261-7061PP
від 04.10.2011 р.

Затверджено:

**Постановою Президії
ВАК України від 14
червня 2007р.**

**№1-05/6 як наукове
фахове видання України**

**Постановою Президії
ВАК України від 10
березня 2010р. № 1-05/2
як наукове фахове
видання України**

Підписано до друку
19.03.2012 р.

Формат 70x108/16. Папір
офсетний.

Друк офсетний.

Ум. друк арк. 30,0

Тираж 300 прим.

Віддруковано з готових
діапозитивів в СМП «ТАЙП»
вул. Чернівецька, 44 б,
м. Тернопіль, 46000
тел. 38(0352) 52-75-00;
38(0352) 52-61-61

Бортнікова О.О. ЄДНІСТЬ ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ ТА МІСЦЕ В НІЙ ОПЕРАТИВНОГО ОБЛІКУ...	147
Доценко І.О. КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ РИЗИКІВ.....	150
Нагірська К.Є. ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ УМОВ НА ФОРМУВАННЯ ЗВІТНОСТІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ.....	154
Якимов Ю.О. МЕТОДОЛОГІЧНА БАЗА ОБЛІКУ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ З ІНОЗЕМНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ.....	158
Кривоконь О.С., Коваль Н.І., Мойсєєва О.Ю. АНАЛІЗ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	164
Фостолович В.А., Поліщук О.О. ТУРБО АУДИТ – СИСТЕМА КОМПЛЕКСНОЇ АВТОМАТИЗАЦІЇ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ВИМОГУ МСА.....	166
Ружицький А.В. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВЗАЄМОРОЗРАХУНКАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	171
V. Управління інноваційно – інвестиційною діяльністю	
Андрющенко К.А. ВПЛИВ ІНФРАСТРУКТУРИ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ.....	175
Христенко Г.М. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗЕРНОВОГО ГОСПОДАРСТВА.....	179
Литвин І.В., Матійце О.Б. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ АВТОБУСОВУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	183
Степова С.В., Юшко Д.П. ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИН ЯК ОБ'ЄКТ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ.....	186
Стецьмащук Ю.А. ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	191
Рибалко Л.П. КОМПЛЕКСНЕ ВИКОРИСТАННЯ СИРОВИНИ, ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ ПІРИЧО-ЗБАГАЧУВАЛЬНИХ КОМБІНАТІВ.....	196
Дюк А.А. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ.....	201
Хоменко О.В. ТЕОРЕТИЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КРАЇНИ.....	204
Максюта В.В. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ПРОДУКТИВНІСТЮ ПРАЦІ.....	207
Андрусенко Ю.В. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА РОЛЬ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ЗНАНЬ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ.....	211
Косчик Р.С. ІННОВАЦІЙНА ПРОДУКЦІЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ: СУТНІСТЬ ТА ОЗНАКИ ІДЕНТИФІКУВАННЯ.....	216
VI. Маркетинг і ціноутворення	
Надвиничний С. АНАЛІЗ СИСТЕМИ ЧИННИКІВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ.....	220
Стецьмащук Н.А. СТРУКТУРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СТРАТЕГІЧНОГО МАРКЕТИНГУ ПІДПРИЄМСТВ.....	225
Окунева О.В. КОНЦЕПТУАЛЬНЕ МОДЕЛЮВАННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ВНУТРІШНЬОГО МАРКЕТИНГУ.....	229
Добровольська С.Р. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ДИНАМІКОЮ ЦІН РЕАЛІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЗМІНАМИ У ГАЛУЗЕВІЙ СТРУКТУРІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА.....	234
Василькевич Л.О. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ І СТРУКТУРИ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧІВ В УМОВАХ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ.....	237
VII. Фінансово-кредитна політика	
Розкошна О.А., Турченко Т.В., Бондаренко А.Ф. ПІДСИСТЕМА КОНТРОЛІНГУ ЯК СКЛАДОВА ЗАГАЛЬНОЇ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ У БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ.....	243
Герасименко О.В. МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ І ОЦІНКА ЗБАЛАНСОВАНOSTІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ.....	246
Гмиря В.П. ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВО - КРЕДИТНОГО МЕХАНІЗМУ ФІНАНСУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	249
Боровик П.М., Козлова І.М., Афанасієва А.О. НЕДОЛІКИ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО ПЕНСИЙНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	253
Дейнека О.В., Юрченко К.М. ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	257
Дудченко Н.В. НОВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО СТРАХОВОГО РИНКУ.....	261
Рудан В.Я. НОВІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ПОПИТУ НАСЕЛЕННЯ НА ЛІКВІДНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ.....	264
Сиротюк Х.О. ФІНАНСОВІ РИЗИКИ НА РИНКУ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ.....	270
VIII. Державне регулювання економіки	
Дусановський С.Л., Горлачук М. ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В РИНКОВИХ УМОВАХ.....	274
Дерій Ж.В. МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ВІДТВОРЕННЯ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ.....	279
Лук'янов В.С. ДЕРЖАВА ЯК АРХІТЕКТОР ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ Альошкіна Л.П. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН: МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	285
Перевозова І.В., Рудейчук С.В., Плєць І.І. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИНИКНЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО ДЕРЖАВНОГО БОРГУ ТА ЙОГО МІСЦЕ В СИСТЕМІ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН.....	291
Маслак П.В. НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ ТА ЇЇ РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ.....	294
Палка І.М. РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ.....	301
Станко Г.В. ОБҐРУНТУВАННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ.....	305
АНОТАЦІЇ.....	309
АННОТАЦИИ.....	313
ANNOTATION.....	324
Критика та бібліографія	
Стецьмащук А.М. ЗДОБУТКИ МИНУЛОГО НА СЛУЖБУ СУЧАСНОГО.....	335

6. Мурашко В. М. Основні напрями реформування і підвищення ефективності контролю і аудиту в Україні / В.М. Мурашко, О.М. Андрієнко // Становлення та розвиток обліку, контролю і аналізу в Україні : матеріали Міжнар. наук. конф. – К. : КНЕУ, 2006. – С. 280–285.
7. Нападівська Л. В. Внутрішньогосподарський контроль в ринковій економіці : монографія / Л.В. Нападівська. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2000. – 224 с.
8. Усач Б. Ф. Контроль і ревізія : підручник / Б. Ф. Усач. – К. : Знання, 2005. – 253 с.

УДК 631.16:658.155

Ходаківська Л.О.,

к.е.н., ст.викладач кафедри організації обліку та аудиту
Полтавська державна аграрна академія

ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ РОЗРАХУНОК В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ (НА ПРИКЛАДІ ВИРОБНИЧОГО КООПЕРАТИВУ)

Постановка проблеми. Реформування аграрного сектора економіки України призвело до руйнації багатьох моделей господарювання та відмови від організаційно-методичного забезпечення, яке їх супроводжувало. При цьому нерідко відкидалося й те краще, що могло б з успіхом використовуватися і в умовах ринкової економіки. Повною мірою це стосується і внутрішньогосподарських економічних відносин, належна побудова яких нині спостерігається лише поодинокі. Водночас, дотримання принципів, на яких ґрунтуються повноцінні внутрішньогосподарські відносини, не лише залишається актуальним за сучасних умов, а й нерідко залишається єдиним способом забезпечення ефективного господарювання.

У ситуації, коли на ринку наявна велика конкуренція (а ринок сільськогосподарської продукції є саме таким), і окремий суб'єкт господарювання практично не впливає на ціну, покращення економічних результатів діяльності стає можливим лише за рахунок внутрішніх резервів, передусім, організаційного характеру. Тому значимість внутрішньогосподарських економічних інструментів у ринкових умовах лише зростає, що, закономірно, вимагає підвищеної уваги до їх вивчення та застосування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливість проблеми налагодження дієвого внутрішньогосподарського механізму підтверджується й зверненням до цієї проблематики багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів. Вагомий науковий внесок у розробку проблеми організації внутрішньогосподарських відносин в аграрних підприємствах зробили, зокрема, такі вітчизняні вчені економісти-аграрники: В.Я. Амбросов [1], М.П. Вітковський [2], О.А. Галич [3], Ю.С. Коваленко [4], О.А. Рябчик [5], П.Т. Саблук [6] та ін. Серед зарубіжних дослідників слід назвати К. Друрі [7], Д.Е. Кадлеца [8], Р.С. Каплана та Р. Купера [9], Д.Г. Хербста та Д.Е.Еріксона [10].

Водночас, незважаючи на вагомість даної проблематики й посилену увагу до неї багатьох провідних дослідників, окремі її аспекти все ще залишаються недостатньо вивченими, що не дає змоги використовувати сповна такий потужний економічний інструмент як внутрішньогосподарські відносини з максимальною ефективністю. Деякі підходи до їх побудови, що успішно практикувалися за попередньої господарської системи, нині потребують оновлення та інтеграції в ринкові механізми в нинішніх умовах господарювання, у тому числі й з врахуванням особливостей агропромислового виробництва України. Зокрема, це стосується такого, перевіреного часом, але незаслужено забутого інструменту, як внутрішньогосподарський розрахунок.

Постановка завдання. Метою даної статті є привернути увагу до внутрішньогосподарського розрахунку як важливої ділянки економічної роботи на підприємстві та продемонструвати деякі методичні підходи її організації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із успішних прикладів впровадження внутрішньогосподарського розрахунку в роботу сільськогосподарських підприємств є сільськогосподарський виробничий кооператив «Батьківщина» Котелевського району Полтавської області. Він має 4270 га сільськогосподарських угідь, розвинуте тваринництво, рослинництво, здійснює заготівлю, переробку і зберігання сільськогосподарської продукції та сировини як власного виробництва, так і придбаної. Веде оптову і роздрібну торгівлю цією продукцією, продуктами переробки, товарами власного виробництва, комерційну (фірмову) торгівлю продовольчими та промисловими товарами, придбаними на стороні, в тому числі і підакцизними товарами з автомашин, пересувних лотків, магазинах, закладах громадського харчування, кафе, барах.

Таким чином, як ми бачимо, підприємство багатогалузеве з досить диверсифікованою діяльністю, що вносить значні складнощі в систематизацію та оптимізацію економічної роботи.

Господарський розрахунок – основний метод ведення господарства. Його завдання полягає в тому, щоб повністю покривались всі виробничі затрати і здійснювалось розширене відтворення за рахунок власних доходів; при цьому повинна нести матеріальна відповідальність за результатами роботи.

Тому правління кооперативу з метою збільшення виробництва продукції, зниження її собівартості, підвищення рентабельності всіх галузей і виробничих підрозділів організовує роботу на принципах внутрішньогосподарського розрахунку. Виконання виробничих завдань забезпечується шляхом підвищення врожайності сільськогосподарських культур, продуктивності тварин, розширення посівів, збільшення поголів'я тварин, раціонального використання землі, трудових ресурсів і основних засобів, росту продуктивності праці, дотримання режиму економії у виробничій діяльності.

При впровадженні господарського розрахунку на підприємстві важливим елементом економічної роботи буде ретельне документування внутрішньогосподарських відносин. Так, між правлінням кооперативу та виробничими підрозділами взаємовідносини визначаються договорами, які укладаються на початку року. Ними трудовим колективам надаються лише виробничі функції, доводяться завдання по виробництву продукції, наданню послуг та структури витрат, необхідних для цього. У договорах обговорюються зобов'язання сторін; складаються вони у двох примірниках, які мають рівну силу і підписуються головою правління та членами ради трудових колективів.

Також між правлінням кооперативу і госпрозрахунковим підрозділом укладається щорічна угода, яку підписує керівник господарства і члени ради трудового колективу. В кожному виробничому підрозділі бажано обирати раду трудового колективу. Це головний орган управління членами кожного підрозділу. Його роботу визначає Положення про раду трудового колективу. Вона наділена правами вирішувати всі організаційні, виробничі та соціальні питання, починаючи з прийому в кооператив, оплату праці, винагороди та інше. На кожного працівника і спеціаліста розробляється інструкція з функціональними обов'язками, з якою кожен керівник і спеціаліст ознайомлюється і підписується щорічно, цим даючи згоду працювати в даному році.

Основна і додаткова оплата праці обов'язково здійснюється у відповідності з прийнятим Положенням про оплату праці; нарахування матеріальної доплати при внутрішньогосподарському розрахунку проводиться за рахунок додаткових сум, закладених у фонди оплати праці.

При внутрішньогосподарському розрахунку в СВК «Батьківщина» використовується наступна система матеріального заохочення:

- за виконання госпрозрахункових завдань, здешевлення продукції, дотримання правил техніки безпеки, трудової дисципліни працівникам підрозділів щомісяця проводиться доплата до прямого заробітку в розмірі до 30 %; конкретний відсоток доплати кожному підрозділу визначають головні спеціалісти за погодженням з правлінням кооперативу;

- вклад кожного працівника в кінцеві результати щомісяця оцінюється за допомогою коефіцієнта трудової участі (КТУ); у залежності від величини КТУ збільшується чи зменшується розмір доплат до прямої оплати, відповідно до Положення про КТУ;

- стимулювання за кінцеві результати визначає правління в кінці року для кожного підрозділу: за виконання госпрозрахункових завдань, здешевлення продукції, розмір стимулювання залежить від фінансових можливостей кооперативу.

Робота кожного працівника підприємства оцінюється, як вже вказувалося вище, по коефіцієнту трудової участі, який визначається відповідно до Положення про КТУ. Коефіцієнт трудової участі – це щомісячна оцінка трудової участі кожного працівника в залежності від його вкладу в кінцеві результати роботи колективу, підприємства в цілому. КТУ кожного працівника визначається щомісячно рішенням ради чи зборів трудового колективу. Керівникам і спеціалістам виробничих підрозділів КТУ виставляють головні спеціалісти у відповідності з розподілом функціональних обов'язків. Головним спеціалістам КТУ виставляє голова правління кооперативу. Крім того, на підприємстві рекомендується впровадження додаткової оплати, премій.

За кожним підрозділом закріплений спеціаліст з економічних питань із числа спеціалістів – економістів-бухгалтерів, які надають практичну допомогу вирішенню економічних питань в підрозділі, а також несуть матеріальну і моральну відповідальність за роботу даного підрозділу, підвищення його ефективності.

Розподіл продукції, що виділяється правлінням, між працівниками кожного підрозділу, проводиться за рішенням ради трудового колективу, де визначається також ціна, за якою реалізується продукція своїм працівникам. Підрозділ несе матеріальну відповідальність за збитки, заподіяні членами одного колективу іншому, або господарству в цілому. Розмір цих збитків визначає комісія, затверджена загальними зборами. Сума збитків повністю відшкодовується або за рахунок винного, або за рахунок премії, яка визначена для даного підрозділу.

Кооператив навчив всіх керівників і спеціалістів основним методам госпрозрахункового механізму. Щомісяця в кожному підрозділі проводяться збори всіх працівників, на яких керівник підрозділу дає пояснення щодо розкладу собівартості продукції, що виробляється в підрозділі, вишукуються резерви скорочення виробничих витрат, шляхи збільшення виробництва продукції кожного підрозділу.

Слід відзначити високий рівень децентралізації і демократизації управління в цьому господарстві. Зокрема, це знаходить відображення у правах трудових колективів розподіляти місячний і річний фонд заробітної плати між членами колективу, включаючи і керівництво підрозділів, згідно з коефіцієнтами трудової участі кожного працівника.

Основою господарської діяльності структурних виробничих підрозділів сільськогосподарських підприємств є річні госпрозрахункові виробничі завдання, які розробляються одночасно з річними поточними планами їх економічного і соціального розвитку. Правління колективних сільськогосподарських підприємств, або керівники інших сільськогосподарських підприємств, на договірних засадах забезпечують їх необхідними матеріально-технічними засобами, закріплюють за ними земельні ділянки, трактори та автомобілі, іншу сільськогосподарську техніку, робочу і продуктивну худобу тощо.

Розрахункові операції між учасниками внутрішньогосподарських відносин рекомендується здійснювати за допомогою розрахункових чеків. Суть цих відносин полягає в тому, що надання послуг одним госпрозрахунковим структурним виробничим підрозділом іншому, в тому числі передавання виробленої продукції та інших матеріалів з підрозділу в підрозділ, або правлінню колективного сільськогосподарського підприємства, здійснюється за допомогою розрахункових чеків, в яких зазначається, кому, за що і на яку суму їх видано.

Чеки призначені для оперативного обліку затрат на продукцію і виконання робіт. Така система дозволяє систематично порівнювати вартість виробленої продукції з понесеними витратами, застосовувати правильно ліміти витрат, міри матеріальної зацікавленості і відповідальності, тобто забезпечувати самоокупність та самофінансування господарської діяльності підрозділів.

Запровадження чекової форми контролю деякими спеціалістами і керівниками підрозділів сьогодні недооцінюється. Таких працівників слід навчати на конкретних прикладах, доводити вигоди чеків і для господарства, і для кожного підрозділу. Для запровадження чекової системи взаєморозрахунків необхідно провести відповідну підготовчу роботу госпрозрахункових підрозділів. Економістами проводиться детальний економічний аналіз виробничої діяльності, вивчення та обрахунок роботи ферм і бригад. Все це робилося безпосередньо у полі, і на фермі, разом зі спеціалістами, бригадами, ланковими.

Висновки з даного дослідження. Узагальнення досвіду економічної роботи СВК «Батьківщина» Котелевського району Полтавської області показало, що успіхів цьому господарству в кризових умовах вдалося досягти передусім за рахунок:

- сучасного ефективного менеджменту, зокрема максимальної децентралізації управління на підприємстві, розширення прав колективів підрозділів з питань організації та оплати праці, управління виробничими та обслуговуючими підрозділами;

- урахування при побудові внутрішньогосподарського економічного механізму того, що все виробництво ведеться на орендованих у селян земельних і майнових паях;

- використання при побудові внутрішньогосподарських відносин реальних ринкових інструментів господарювання, зокрема, ринкових цін на продукцію, ресурси тощо;

- створення єдиної економічної служби підприємства, коли працівники колишнього планового відділу та бухгалтерії одержали статус економіста-бухгалтера і, працюючи за галузевим чи міжгалузевим принципом, виконують функції планування, оплати праці, обліку, контролю та аналізу у виробничих підрозділах. При цьому їх оплата залежить від кінцевих результатів роботи підрозділів.

Підсумовуючи вищевикладене відмітимо, що теоретичні постулати внутрішньогосподарського розрахунку можуть досить успішно використовуватися на практиці і в сьогоднішніх умовах, в тому числі в рахуючи наслідки фінансової та економічної кризи. Інструментарій, який при цьому буде застосовуватися, апробований на практиці і показав свою дієвість.

Це стосується також частково вже забутої вітчизняними сільськогосподарськими підприємствами чекової форми розрахунків, яка є ефективним доповненням системи заходів внутрішньогосподарського розрахунку. Широкий спектр можливостей, властивий для цих напрямів економічної роботи, вказує на неприпустимість ігнорування їх в господарській діяльності підприємств та зниженні уваги до них органів галузевого управління.

Література

1. Амбросов В.Я. Економічний механізм внутрішньогосподарських відносин на основі комерційного розрахунку / В.Я. Амбросов, Т.Г. Маренич. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2005 – 146 с. – (Методичні рекомендації).
2. Витковский М.П. Организация внутрихозяйственного расчёта на предприятиях АПК / М.П. Витковский, В.Д. Гревцов. – К. : Урожай, 1986. – 104 с.
3. Галич О.А. Внутрішній економічний механізм підприємства / О.А. Галич. – Полтава: ПДАА, 2005. – 299 с.

4. Коваленко Ю.С. Концептуальний проект методичних рекомендацій з підвищення економічної ефективності аграрних підприємств на основі гармонізації механізмів підприємницької та трудової мотивації / Ю.С. Коваленко, І.В. Охріменко. – К. : ННЦ ІАЕ, 2008. – 32 с.
5. Рябчик О.А. Товарний механізм колективних господарств / О.А. Рябчик. – К. : Аграрна наука, 1994. – 144 с.
6. Саблук П.Т. Внутрішньогосподарські організаційно-економічні механізми забезпечення прибутковості сільськогосподарських підприємств / [П.Т. Саблук, В.М. Жук, М.І. Кисіль та ін.]. – К. : ІАЕ, 2003. – 204 с.
7. Друри К. Введение в управленческий и производственный учёт / К. Друри. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1998. – 783 с.
8. Kadlec John E. Farm Management / Kadlec John E. Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1985. – 424 p.
9. Cooper R. Measure cost right: make the right decisions / Cooper R., Kaplan R.S. // Harvard Business Review, 1988. September. – Pp. 96-103.
10. Herbst J.H. Farm Management: principles, budgets, plans / Herbst J.H., Erickson D.E. // Stipes Publishing Company, 1989. – 300 p.

УДК 653.14

Клевець В. Б.,
к.е.н., доцент*Чортківський інститут підприємництва і бізнесу
Тернопільський національний економічний університет*

ПРАКТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ КАФЕДРИ

Постановка проблеми. Успішне функціонування будь-якого підприємства неможливе без чіткої організації бухгалтерського обліку, яка ґрунтується на нормативно-правових актах держави та прийнятій підприємством обліковій політиці. Від стану облікової політики підприємства залежить стан організації бухгалтерського обліку, якість і правдивість обліку, забезпечення внутрішніх та зовнішніх користувачів достовірною та своєчасною інформацією та, загалом, фінансовий стан конкретного суб'єкта господарювання.

Облікова політика підприємства повинна ґрунтуватись на вимогах чинного законодавства та інших нормативних актах, що регулюють його господарську та облікову діяльність як зі сторони держави, так і інших органів (міністерств, відомств) та ін.

Окрім того, формування та формалізація облікової політики конкретного підприємства повинні здійснюватись з урахуванням особливостей діяльності та обліку даного суб'єкта господарювання.

Проте практичне здійснення облікової політики багатьох підприємств не враховує цих чинників, а розпорядчий документ не конкретизує всіх аспектів окремого суб'єкта.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідність практичного впровадження облікової політики спонукає науковців до дослідження цієї проблеми, про що засвідчують праці вітчизняних вчених М. Білухи, Ф. Бутинця, Т. Дроздової, П. Житнього, Г. Кірейцева, М. Кужельного, С. Міщенко, В. Пархоменко, П. Хомина, В. Швеця та багатьох інших. Аналіз літературних джерел з досліджуваної проблеми засвідчує про доцільність продовження вивчення питань практичного застосування облікової політики на підприємствах.

Постановка завдання. Формальний підхід до змісту та впровадження в діяльність підприємств облікової політики, закріпленої наказом підприємства, ставить за мету дослідження, конкретизації та практичного обґрунтування для кожного окремого підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. В межах наукового дослідження, що проводиться кафедрою обліку і аудиту розробляється тема "Стратегічні напрями організації фінансово-господарської діяльності державного підприємства" на базі одного із підприємств Чортківського району, державної форми власності (з метою етичності та збереження комерційної таємниці підприємства, його повна назва в публікації не конкретизується).

Власником (засновником) підприємства є держава, яка реалізує свої повноваження власника через уповноважений орган управління – Державне агентство резерву України.

Державне підприємство у своїй діяльності керується Конституцією України, Законом України "Про державний матеріальний резерв", іншими законами України, актами Президента України,